

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Uhæmmet anvendelse af viden gennem horisontal tænkning på Den Kreative Platform

Byrge, Christian; Hansen, Søren

Publication date:
2007

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Byrge, C., & Hansen, S. (2007). *Uhæmmet anvendelse af viden gennem horisontal tænkning på Den Kreative Platform*. Institut for Samfundsudvikling og Planlægning, Aalborg Universitet.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Uhæmmet anvendelse af viden og erfaring gennem horisontal tænkning på Den Kreative Platform Af Christian Byrge & Søren Hansen

Abstrakt

At have adgang til og at kunne anvende viden og erfaring uhæmmet, er en af de væsentligste kompetencer i et videnssamfund, hvor behovet for udvikling og kreativitet bliver stadig mere udtalt. Vores anvendelse af viden og erfaring er typisk begrænset af fagenes etablerede traditioner og tankemønstre. Hvis vi arbejder i en gruppe kan de være yderlig begrænset af sociale relationer og kulturelle værdier. En understregning af problematikken er, at selv pædagogikken har tilpasset sig fagene gennem fagdidaktikken. I denne artikel beskrives en pædagogik, der har uhæmmet anvendelse af viden og erfaring som mål. Det er nytænkningens, tværfaglighedens og kreativitetens pædagogik. Det er en 3D pædagogik, der som virkemiddel anvender såvel sprog, krop og indstilling til at fjerne tidens indflydelse på anvendelsen af viden og erfaring. Derved opnår den at deltageres samlede viden og erfaring står til rådighed, uden de sædvanlige faglige, sociale og kulturelle bindinger. Det bliver så muligt at søge- og anvende viden og erfaring horisontalt – fra et område til et andet.

Indledning

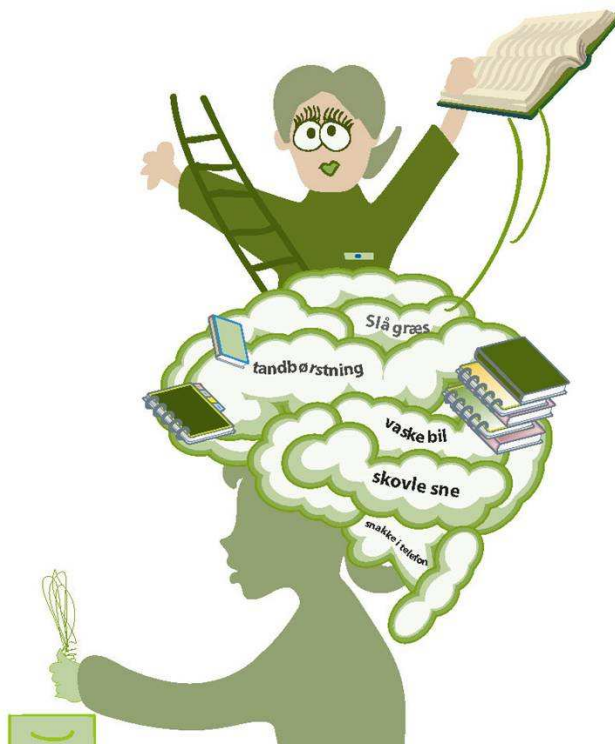
Lad os antage at alle tanker fra fortiden og tanker om fremtiden, følelser og fornemmelser, som du oplever, præsenteres for dig af en lille abe, som bor inden i dig. Det er en meget flittig lille fyr som næsten konstant gør dig opmærksom på at du skal gøre dit og dat, at du kunne tænke dig en kop kaffe, at du glæder dig til en begivenhed i weekenden, at frokostpausen i dag var hyggelig, at du er lidt rastløs, at du ikke skal træde ud foran en bus, at den opgave du er i gang med kan løses på den og den måde osv.

Læg mærke til at aben har adgang til al den viden og erfaring du har samlet gennem livet. Læg også mærke til at aben altid præsenterer denne viden og erfaring på en måde du kan genkende (jeg drikker kaffe – jeg er god til golf – den metode kan ikke anvendes på det problem – hun er sød – man kommer til skade hvis man bliver kørt over af en bus). Læg til sidst mærke til at aben KUN interesserer sig for fortiden og fremtiden – aldrig det du laver lige nu – for dets egen skyld.

Aben er ansat til at hjælpe os let og ubesværet gennem livet. Den er bl.a. vores bibliotekar som finder relevant viden frem, når vi erfaringsmæssigt har brug for det. På den måde undgår vi at blive kørt over af busser og brænde fingrene på komfuret. Det er også aben der finder den rigtige bog frem når vi laver mad, slår græs, løser tekniske problemer og flirter på dansegulvet.

I en situation hvor vi arbejder på en opgave, vil aben automatisk præsenterer os for en mængde viden og erfaring. Hvis du f.eks. er ved at lave sovs vil aben finde bogen om ”at lave sovs” frem til

dig. Han kan dog samtidig finde på at tilbyde dig en interessant overskrift i en avis på bordet eller minde dig om at gæsterne kommer om 5 minutter og at du ikke har gjort rent endnu eller at du ikke ved hvad du skal svare når gæsterne sandsynligvis spørger om du vil med på ferie i år. I den situation, er der en risiko for, at din sovs bliver ”den sikre” - den du altid laver.

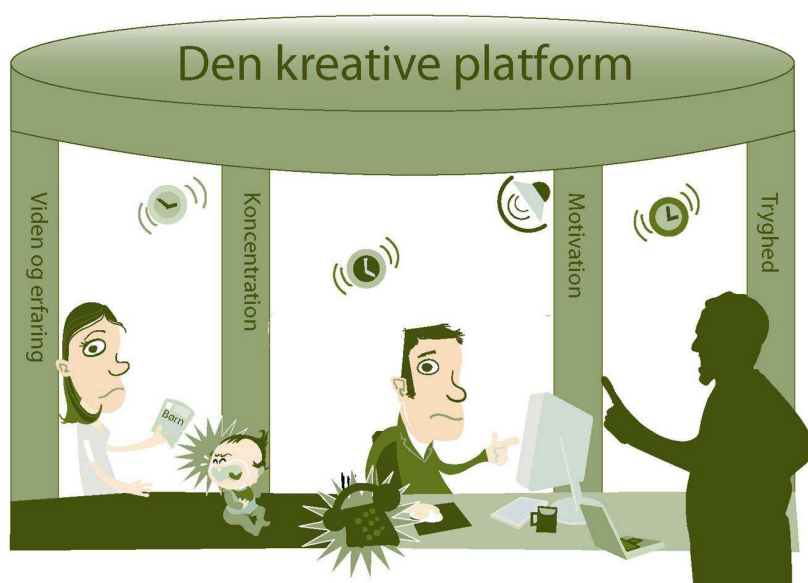
Hvad nu, hvis det i en given situation var muligt at fjerne tidens indflydelse på tankerne (i hvert fald fortiden og fremtiden)? Det første der ville ske var, at aben bliver arbejdsløs fordi der så ikke ville være en fortid eller fremtid at præsentere os for. Det næste der ville ske var at vores samlede viden og erfaring ville blive frigivet – løsrevet fra de faglige, sociale og kulturelle bindinger eller mønstre den er arkiveret efter i biblioteket. Alle bøgerne ville stadig være der, men der ville ikke være en bibliotekar som automatisk kan finde den ”rigtige” bog frem. Faktisk ville det ikke være muligt at sige hvilken bog der er den rigtige. Tilbage til sovsen - Hvis du fyrer aben og selv overtager jobbet som bibliotekar, kan det være at du finder den viden du har brug for, lige nu, i bogen om at slå græs.

Denne artikel beskriver en pædagogik, der hovedsagelig har til formål at fjerne fortidens og fremtidens magt over vores viden og erfaring så den bliver sat fri – så den kan anvendes uhæmmet. Samtidig beskriver den hvordan det (gennem horisontal tænkning) er muligt at finde relevant viden og erfaring når vi har fyret bibliotekaren.

Den Kreativ Platform

Den Kreative Platform er et ideen om et fristed, hvor det er muligt at indgå i en skabende proces, alene eller i en gruppe. Det er ideen om en idealverden, hvor perception og kommunikation foregår

uden de normale faglige, sociale og kulturelle bindinger. Bindingerne består først og fremmest af mønstre som vores viden og erfaring er organiseret efter. Det er sociale relationer om adfærd og kommunikation. Det er faglige traditioner og det er kulturelle konventioner og værdier. At opløse disse mønstre og dermed slippe bindingerne, kræver først og fremmest tryghed. Frygten for at fejle, for at tabe ansigt, for at miste kontrollen og for at det man laver ikke vil virke, skal fjernes fordi den fastholder os i mønstrene. Frygten skal afløses af tryghed til at turde overtage jobbet som bibliotekar fra aben. At fjerne tidens indflydelse fra en given situation handler også om koncentration. Koncentration skaber nærhed og er med til at opløse tiden. Den Kreative Platform er et sted hvor der til stadighed skabes tryghed og koncentration gennem alle aktiviteter. Dermed skabes der også motivation for det er ikke muligt at være tryk og koncentreret uden samtidig at være motiveret.

Den Kreative Platform når sit mål gennem de rammer den sætter omkring processen og som gør det muligt at involvere sig og dermed forholde sig åben og engageret gennem processen. Rammerne er både fysiske og mentale. De hviler på en række principper som de til stadighed må konstrueres ud fra. Her følger en kort gennemgang af de vigtigste principper.

Oplevelse forener – bedømmelse adskiller

Enhver form for bedømmelse indeholder en vurdering i form af en refleksion - og dermed en tankeforskydning væk fra nuét – enten ind i fortiden eller fremtiden. Bedømmelser af enhver art er uønskede på Den Kreative Platform alene fordi de fastholder deltagerne i de etablerede tankemønstre og dermed forhindre det unikke i situationen at træde frem. Bedømmelsen adskiller folk og fag. Gennem den *fælles oplevelse* skabes derimod en resonansbund, hvor det principielle i deltagerens viden og erfaring kan spejle problemforståelser og løsninger fra en verden til en anden.

Det er gennem det bedømmelses fri arbejde med en fælles opgave at det bliver muligt at udnytte den diversitet i viden og erfaring der er samlet på Den Kreative Platform.

Det der findes her, findes alle steder - og det der ikke findes her, findes ingen steder. Det er et princip om *open space* – om at vi pr. definition er på rette tid og sted samt at vi er de rette personer med den rette viden og erfaring. Det er en kreativ indstilling som gennemsyrrer hele processen og som gør deltagerne opmærksom på at det ikke er nødvendigt at vente på de rette betingelser, viden, ressourcer eller andet.

Én opgave – én deadline

Det er et princip om at det vi laver lige nu ikke peger hverken bagud eller fremad. Det er derimod en unik opgave i sig selv som kræver hele vores opmærksomhed. En proces på Den Kreative Platform er nøje planlagt i en række aktiviteter, men ingen af deltagerne må kende til næste aktivitet indtil umiddelbart før den startes.

Vær dig selv

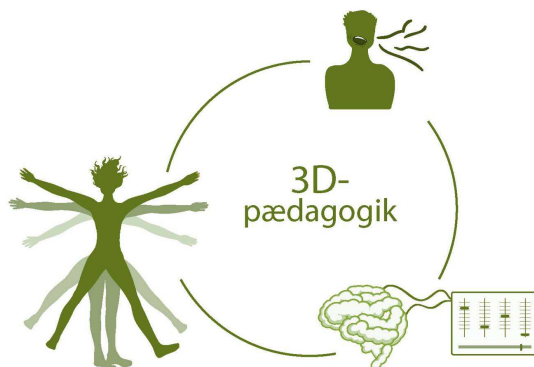
Kun som sig selv er man det hele. Vores identitet er væsentlig i forhold til vores forståelse af os selv og vores relationer til andre. Identitet – faglig, social eller kulturel – er med til at fastholde vores (begrænsende) forestillinger gennem reproducerede tankemønstre. Kun hvis vi er os selv kan vi reelt fyre aben. I tanker om fortiden eller fremtiden er det let at identificere sig med aben og dermed glemme sig selv. På Den Kreative Platform er det derfor vigtigt at undgå at deltagerne hæfter faglige, sociale eller kulturelle identiteter på sig selv eller hinanden.

Bag rammerne er Den Kreative Platform et fristed, hvor deltagernes samlede viden og erfaring kan slippes fri og anvendes uden snærende bånd fra eksisterende tankemønstre. Et væsentligt element i at skabe rammerne er anvendelsen af 3D pædagogik.

3D pædagogik

3D pædagogik er betegnelsen for en pædagogik der samtidigt anvender sprog, krop og indstilling i dens udførelse. Det har to formål: For det første *er* vores viden og erfaring både sproglig og kropslig og vores indstilling henholdsvis åbner og lukker for afgang til denne viden. Det andet formål med 3D pædagogikken er, at den giver os mulighed for at holde aben beskæftiget så vi kan få lov til at koncentrere os om nuét. Et menneske har en vis mængde opmærksomhed til rådighed. At være tilstede, fri af fortid og fremtid, indebærer at anvende hele opmærksomheden på det der sker lige her og nu. Aben (mis)bruger til stadighed en temmelig stor del af den samlede opmærksomhed og efterlader kun en mindre del, som vi kan anvende på det vi er i gang med - uden indblanding. Problemet med at fyre aben, er at det ikke er muligt ret længe ad gangen. Heldigvis – for så ville vi snart blive kørt over af den bus. En langt bedre strategi end at fyre aben, er det at involverer den i nuet, i en grad så den ikke får tid til sit arbejde som forstokket og konservativ bibliotekar. Alle aktiviteter, der medvirker til at involvere deltagerne i processen, medvirker også til

at holde aben ude af biblioteket – og dermed til at fjerne fortidens og fremtidens indflydelse på vores anvendelse af viden og erfaring. *Bevægelse* der er i overensstemmelse med *sproget* (det vi siger) og vores *indstilling* i handlingen, er et effektivt middel til at fastholde aben (og os selv) i nuet.

Det bærende element i 3D pædagogikken er 3D cases , som er det samme for 3D pædagogikken som en forelæsning eller dialog er for pædagogik i almindelighed. En 3D case er en øvelse eller opgave der typisk udføres af to eller flere sammen på gulvet og som involverer sprog, krop og indstilling. En 3D case er altid konstrueret med et dobbelt mål: Den skal skabe tryghed, koncentration og motivation gennem at fjerne tiden fra tankerne. Sagt på en anden måde ved at fastholde abens opmærksomhed i nuét. Herved medvirker den til at skabe uhæmmet adgang til vores viden og erfaring. 3D casen skal derudover træne deltagerne i at anvende deres viden og erfaring. Det gør den gennem øvelser der træner fri perception og horisontal tænkning.

Horisontal tænkning

Et væsentligt element i de fleste uddannelser er at lære vertikal tænkning. Vertikal tænkning er underlagt logikkens og fornuftens love. Vi lærer at når vi argumenterer for noget, så skal der være en logisk sammenhæng og fornuft i det vi siger. Argumentationen skal være i orden. Der må ikke være fejl i det vi siger. På denne måde opbygges fag med deres teorier, metoder, traditioner og fagdidaktik. Horisontal tænkning er at forlade den vertikale linie indenfor faget og træde ud til siden for at se hvad man finder der - i de andre fag eller kulturer? Horisontal tænkning er fundamental for en reel tværfaglighed.

Men hvordan er det muligt at anvende den viden der findes horisontalt – væk fra den vertikale linie? Det er det bl.a. gennem horisontal transfer af principiel viden og erfaring fra ét område til et andet.

Horisontal transfer

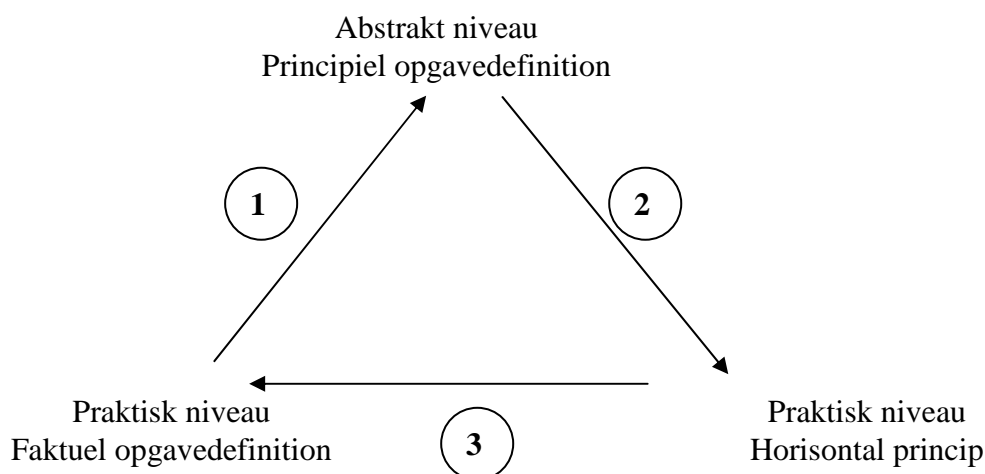
Horisontal transfer er at ”overfører” viden fra et andet fagområde til sit eget fag eller simpelthen at ignorere faggrænser og være i stand til at anvende viden uhæmmet i løsningen af en opgave. Den første præmis for at gøre det, er at opgive den ”vertikale tæknings forståelse af fejl”. At bevæge sig horisontalt i tanken, medfører at begå en masse ”fejl” i vertikal forstand. Det betyder ikke, at

man skal give afkald på kravet om logisk sammenhæng for tid og evighed, men derimod at man skal udsætte det. Man skal udsætte bedømmelsen af de ideer der opstår når man tænker horisontalt indtil det står klart hvor de ender.

Principper anvendes som gensidige spejle mellem fagene

I horisontal tænkning er den vertikale tænknings teorier og metoder uden interesse. Det er netop teorierne og metoderne der skaber fagene – og fastholder dem i deres egne mønstre – adskilt fra hinanden. I stedet for fagspecifik teori og metode anvendes principper. Et princip er en grundlæggende eller generel lov, regel, forestilling eller sandhed om noget. Principper er uafhængige af fagenes teori og metode og kan derfor fungere som neutrale mødesteder for fagfolk. Principper fungerer som spejle, hvormed det bliver muligt at ”se”, og lære, på tværs af fag. I hjernens bibliotek kan vi finde det samme princip beskrevet i mange forskellige bøger. Det er derfor vi kan finde viden om at lave sovs i bogen om at slå græs. Når vi interessere os for principper i stedet for teori og metode, indser vi at fagene på mange måder, principielt, indeholder den samme viden og at der i vid udstrækning er tale om ”kreative genskrivninger” som kan inspirerer til nytænkning fagene imellem, mere end der er tale om unik viden, der kun kan anvendes indenfor et område. Horisontal tænkning er kreativ genskrivning af allerede eksisterende bøger i hjernens bibliotek.

Principper er abstraktioner. Der er ikke andre krav til principper end at de skal være i stand til at fungere som spejl mellem forskellige verdener. Et princip er en grundidé og kan fremstå som et ord, et billede, en fortælling, en regel eller et symbol. At finde frem til ”gode” principper og at anvende dem, er en leg. I en tværfaglig gruppe må man lede efter principper indtil der ”opstår forbindelse” mellem de forskellige fagligheders repræsentanter i gruppen. Horisontal transfer opstår tit spontant når en tværfaglig gruppe giver slip på bedømmelsen og begynder at lege med principper, men den kan også iværksættes systematisk. I det følgende beskrives én måde at gøre det på. Metoden er inddelt i tre faser: 1) *Identifikation af det principielle i det vi ønsker at vide noget om.* 2) *Horisontal søgning efter viden* og 3) *Horisontal transfer af viden.*

I dette eksempel er udgangspunktet at vi ønsker at pumpe en væske fra A til B. Ét princip i at pumpe, er at flytte noget fra A til B så i stedet for at tænke i pumpeteknologi interesserer vi os for det principielle i at kunne flytte noget. På den måde løsriver vi os fra ”faget” pumpeteknologi og går til et mere generelt niveau, hvor flere vidensområder kan være med. Næste skridt er at foretage en horisontal søgning efter viden ved f.eks. at spørge ”Hvordan flytter en hund noget fra A til B? Ét muligt svar på det spørgsmål er at en hund flytter noget ved at æde og så aflevere det i den anden ende efter et stykke tid. Det horisontale princip i den løsning er de peristaltiske bevægelser som ved muskelsammentrækninger forskyder (flytter) maden fra mund til endetarm. Horisontal transfer består herefter i at anvende dette princip til at udvikle en pumpe. I dette tilfælde er det ligetil at en peristaltisk bevægelse kan forstås som en (principiel) måde at pumpe på. Så let er det ikke altid. Horisontal transfer indebærer tit at lede efter principperne i den horisontale løsning og så søge at spejle dem over i ens egen verden. Pointen i eksemplet er, at vi allerede har en masse horisontal viden om den opgave vi har stillet indenfor et specifikt fagområde – eller kontekst. Gennem horisontal tænkning får vi øje på denne viden.

I ovenstående eksempel startede den horisontale søgning efter viden tilfældigt. I stedet for en hund kunne vi have spurgt til et tapet, en kunstsamling eller noget andet. Vi kunne også have spurgt til horisontale områder, hvor vi ville forvente at finde brugbar viden. Hvem er god til at flytte noget? Det kunne være flyttefolk, taxaer, skibe, sendemaster, varmepumper, skorstene og meget mere. Uanset hvilken spørgeteknik der vælges er formålet med horisontal søgning at lede efter viden i bøger vi normalt ikke (indenfor vertikal tænkning) ville kikke i. Vi har fyret aben og ansat os selv som bibliotekar.

Anvendelsesområder for horisontal tænkning på Den Kreative Platform

Den Kreative Platform er først og fremmest udviklet som et mødested for tværfaglighed. Den er en legeplads for fagfolk, der her sammen kan anvende deres samlede viden og erfaring til nytænkning af problemstillinger og løsninger - og de kan gøre det uden de faglige, sociale og kulturelle hæmninger de normalt er underlagt i deres respektive faglige miljøer. Anvendelsesområderne er mangfoldige indenfor nyudvikling af teknologier eller organisationer. Det kan være som et tværfaglig mødested for kunst og teknologi, eller mellem erhverv og uddannelse. Det kan være en global organisations arbejdsplatform i ønsket om at drage nytte af organisationens interne faglige og kulturelle mangfoldighed. Det kan være en (eller flere) uddannelsesinstitutioners platform for tværfaglige uddannelser.

Den grundlæggende mulighed i horisontal tænkning på Den Kreative Platform er, at skabe et uddannelses- eller arbejdsmiljø, hvor kreativiteten naturligt kommer frem gennem at fjerne de mentale hindringer, der er opstået gennem et uddannelses- og arbejdsliv hvor vores viden er blevet struktureret i fag, bøger, teorier, metoder og traditioner og hvor vi har lært at kende frygten for at lave fejl. Derfor, og fordi det er menneskets grundlæggende natur, har vi i for høj grad overladt

bibliotekarjobbet til åben. Ved at fjerne tiden (fortid og fremtid) fra tankerne, bliver det muligt at se med friske øjne på de opgaver vi står overfor til daglig.